УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

На основу одлуке Наставно-научног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 16. јула 2014. године образована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације коју је мр Велибор М. Симчевић предао под насловом „Народна лирика Жупе александровачке (савремена теренска истраживања и наслеђена грађа)“.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. др Смиљана Ђорђевић Белић, научни сарадник, Српска књижевност – народна књижевност, 22. 06. 2011, Институт за књижевност и уметност

2. др Бранко Златковић, научни сарадник, Српска књижевност – народна књижевност, 01. 12. 2010, Институт за књижевност и уметност

3. др Бошко Сувајџић, ванредни професор, Српска књижевност – народна књижевност, 15.12. 2009, Филолошки факултет Универзитета у Београду, ментор.

4. Кликните да бисте почели унос текста.

5. Кликните да бисте почели унос текста.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кликните да бисте почели унос текста.

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Велибор, Милоје, Симчевић

2. Датум рођења, општина, република:

08. 05. 1955. Вражогрнци, Александровац, Србија

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

2003. Филолошки факултет, Београд, „Свадбене песме Вукових записа и савремено стање на терену Жупе александровачке“

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Наука о књижевности

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Народна лирика Жупе александровачке (савремена теренска истраживања и наслеђена грађа)“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација мр Велибора Симчевића „Народна лирика Жупе александровачке (савремена теренска истраживања и наслеђена грађа)“ написана је на 572 стране фонтом Times New Roman 12, са проредом 1,5. Докторска дисертација се састоји од три веће целине: *Увод*, *Збирка песама* и *Додаци*.

Уводни део (стр. 1–216) садржи тематско-мотивску и теоријско-жанровску анализу жупске народне лирике. Састоји се из више поглавља, која обухватају: околности бележења; увид у порекло становништва Жупе; основне принципе класификације грађе; анализу песама које спадају у животни циклус (породичне песме); анализу песама које спадају у годишњи календарски циклус (обредне песме); увид у разгранате врсте посленичке лирике у Жупи. Аутор посебно издваја особите љубавне песме овог краја, какве су „шеретске песме“, „дозиваљке“, „припевушке“, „препеваљке“, „еротске песме“, „ругалице“ и „задиркивалице“. Следе песме са (псеудо)историјским мотивима. Као посебне подврсте се издвајају песме из Устанка, Првог и Другог светског рата, те из социјалистичког периода. У уводу се даље разматрају композиција жупских песама, симболика у жупским песмама, односно стилско-изражајна средства, језик и стих. Следе *Збирка жупских народних песама* (стр. 216–449) и *Додаци* (стр. 449–72).

Када је реч о *Додацима*, аутор доноси: појмовник епитета и њихових значења; индекс топонима, хидронима и оронима у песмама; именослов у Жупи; предметни регистар; регистар биљака и животиња у песмама; регистар песама по првом стиху. Посебну драгоценост представља дистинктивни речник жупске лексике у односу на српски књижевни језик. Ту су и етнографски подаци, мапе и нотни записи, као и топономи свих села у Жупи александровачкој.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У докторској дисертацији коју је мр Велибор Симчевић предао под насловом „Народна лирика Жупе александровачке (савремена теренска истраживања и наслеђена грађа)“, кандидат даје основне податке о усменом лирском певању у Жупи, са важном напоменом да народне песме Жупе александровачке нико до сада није систематично бележио нити изучавао као посебну грађу. Отуда напор мр Велибора Симчевића, који је сакупио преко 2400 жупских песама, од којих је 1142 песме ушло у збирку, представља пионирски посао.

Кандидат даје књижевноисторијски преглед досадашњих покушаја класификација лирике, на различитим методолошким основама, почев од Вукове поделе на 20 врста у бечком издању *Српских народних пјесама*, преко класификација Вида Латковића, Владана Недића, Војислава Ђурића, Радмиле Пешић и Наде Милошевић Ђорђевић, као и Снежане Самарџије, које полазе од Вукове поделе, али је знатно модернизују, пратећи развој теоријске мисли о народној књижевности и фолклору код нас, све до класификација етномузиколога и музиколога, које нужно узимају у обзир и друге критеријуме за разврставање грађе.

У збирци која је пред нама, напомиње аутор, додатну тешкоћу чини то што бројни мотиви усмене лирике показују изузетну „покретљивост“, лако се „селећи“ у различите сижее, из врсте у врсту, измештајући се из лирике према баладичном или епском фону, са друге стране, према еротском фолклору и ругалицама чије су функције у односу према лирици (у ужем смислу) знатно другачије. Отуда је једна од основних особености усмене лирике склоност ка контаминацији мотива, ситуација, (рудиментарних) сижеа, функција. Градивни елементи песама показују изузетну могућност миграције на свим нивоима структуре: стих (или и полустих), дистих, мотив, склопови мотива, све до развијенијих сижеа. Тек поједине врсте имају сасвим карактеристичне, „ексклузивне`` мотиве, нпр. јеремијске или вучарске песме (чији се мотиви, опет, срећу у рудиментарном облику у успаванкама). Отуда се грађа жупске усмене лирике указује као сложено ткање, као сплет мотива који се „призивају``, творећи велику монолитну кохерентну целину. Но, управо су те особине грађе учиниле да поступак класификације прерасте у озбиљан и сложен задатак.

Када је реч о сакупљању и класификовању грађе са подручја Жупе александровачке, кандидат посебно издваја рад Миодрага Васиљевића, који је записао око 4000 песама са Косова и Метохије, из Македоније, Санџака, Лесковца, Крушевачке жупе и објавио их у више књига. Ту је и драгоцен напор Владимира Бована на класификацији лирских песама са Косова и Метохије. Аутор посебно указује на класификацију жупских песама Милоша Марковића, те на избор народне лирике из власетиначког краја који су дали Валентина Питулић и Велимир Стаменковић.

Ослањајући се на формалне и тематско-мотивске карактеристике, извођачки контекст, вантекстовне елементе (у мери у којој је грађа, сакупљана на различите начине у распону од неколико деценија дозвољавала), кандидат прилагођава своју класификацију природи грађе и особености жупског поднебља, уваршћујући у своју поделу позитивне елементе досадашњих класификација лирике и систематизација грађе.

Песме су у збирци груписане у осам великих целина, следећи као примарни принцип контекст (намена, време и место) извођења. Овај принцип поштован је у разврставању на песме везане за животни циклус, календарске песме и фолклорне текстове везане за традиционалне привредне обичаје. Будући да за остале целине (љубавне песме, еротске песме, песме са (псеудо)историјским мотивима, рудиментарне баладе) извођачки контекст није у тој мери важан (или није посебно назначен од стране самих казивача), подела се одвијала према тематским и жанровским принципима.

Доминација контекстуалне над жанровском поделом условила је да се поједини текстови (неочекивано) нађу изван „матичних`` група (посебно баладе, расуте и међу прелским песмама, на пример). За овакав распоред грађе аутор се одлучио сматрајући важним успостављање ситуационог контекста извођења (који је најчешће и ритуалан), при чему се редовно указује на варијанте у „матичној`` групи. Овакав систем класификације и упутница у значајној мери открива и ритуално-магијски карактер варијаната које се од стране неких казивача не доживљавају као такве. Као варијанта узиман је и дословно исти текст уколико је од различитих казивача бивао различито одређиван (нпр. успаванка / еротска песма; свадбена песма / љубавна песма; прелска песма / текст без контекстуалне одређености, заправо балада, и сл.).

У оквиру група и подгрупа песме су систематизоване према тематско-мотивским карактеристикама, од сижејно развијенијих, ка рудиментарнијим. Упутницама се указује на варијанте или сродне мотиве у другим групама и подгрупама, те оне функционишу и као својеврсни индекс мотива, знатно олакшавајући сналажење и „тематско`` читање корпуса.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Кликните да бисте почели унос текста.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мр Велибора Симчевића представља значајну збирку лирских народних песама са подручја Жупе александровачке. Аутор је даје са одређеном критичком апаратуром. У рукопису докторске дисертације мр Велибора Симчевића вредна је и етнографска грађа, која обухвата савремене прилоге о народном животу, обичајима, материјалној култури и језику. Ипак, најдрагоценија је сама збирка народних песама, која је ситуирана у прецизан језички и културноисторијски контекст.

Теренска збирка усмене лирике Жупе александровачке подразумевала је истраживање

тематско-мотивске стратиграфије песама, али и географских особености, језичко-дијалекатских карактеристика, као и свеобухватно тумачење смисла и значаја народног обредно-обичајног календара. Изузетно богатство грађе Симчевић употпуњује демонолошким предањима забележеним у овом крају, пре свега о али жељинској, о вукодлаку, вили, змају, змији и другим митским бићима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу познавања усмене грађе, али и врло широке употребе фоклористичких метода, кандидат даје у докторској дисертацији одређени прилог проучавању српске усмене лирике и народне књижевности уопште. Вредна теренска збирка, инспиративна за различите видове проучавања и самеравања са наслеђеном грађом, пружа простор за поетичка истраживања која у тексту дисертације нису доведена до краја, али ће и у будућности давати одговоре на питања начина постојања народне књижевности.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Докторска дисертација мр Велибора Симчевића представља одређени допринос познавању фолклорне грађе и разумевању начина њеног постојања у савремености. Мр Велибор Симчевић уложио је знатне напоре да се поједине врсте усмене књижевности у Жупи александровачкој сачувају од заборава и запишу пре њиховог ишчезнућа.

С обзиром на то, а на основу увида у текст докторске дисертације, сматрамо да је кандидат својом докторском дисертацијом унапредио област народне књижевности и фолклористике, те предлажемо Наставно-научном већу да прихвати позитивно мишљење потписника овог реферата и позове кандидата на усмену одбрану.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ У Београду, 30. 07. 2014.

1. др Смиљана Ђорђевић Белић

2. Др Бранко Златковић

3. проф. др Бошко Сувајџић, ментор

4.

5.